

ساخت و سازه‌های پایدار به کسانی که در بسیاری از سکونتگاه‌های غیر رسمی

جهان زندگی می‌کنند مدد می‌رساند^۱

نویسنده: گِریگ مونروت، مدیر اتحاد شهرها^۲

منبع: تارنمای مجمع جهانی اقتصاد

<https://www.weforum.org/>

تاریخ انتشار: ششم دسامبر ۲۰۲۳

مترجم: حمیدرضا زرنگار

اشاره:

اتحاد شهرها (*Cities Alliance*) یک مشارکت جهانی برای مبارزه با فقر شهری و ارتقای نقش شهرها است. اتحاد شهرها برای کمک به دستیابی به این اهداف، رویکردهای برنامه‌ای بلند مدتی را ترویج می‌کند که از دولت‌های ملی و محلی برای توسعه چارچوب‌های سیاستی مناسب، تقویت مهارت‌ها و ظرفیت‌های محلی، اجرای برنامه‌ریزی راهبردی شهری و تسهیل سرمایه‌گذاری حمایت می‌کند. یادآور می‌گردد که مقاله حاضر بخشی از مباحث مطرح شده در کنفرانس تغییرات اقلیمی ملل متحد (کاپ ۲۸) است.

۱/۱ میلیارد نفر از جمعیت جهان در سکونتگاه‌های غیر رسمی و نواحی زاغه نشین شهری زندگی می‌کنند. این رقم افزایش خواهد یافت؛ زیرا جمعیت شهرها در سطح جهان همچنان رو به فزونی است. این که در سکونتگاه‌های غیر رسمی شهری، ساخت و سازهایی پایدار، قابل دسترسی و ایمن وجود داشته باشد، موضوعی بسیار مهم است.

کاپ ۲۸ برای رسیدگی به چالش دلهره آور تغییرات اقلیمی، از جمله تمرکز بر محیط ساخته شده توسط بشر و تأکید بر نیاز به پیشرفت برای کاهش عوارض بخش ساخت و ساز، برگزار گردیده است. با این حال یک جنبه

^۱ Sustainable construction will help those living in the world's many informal settlements.

^۲ Greg Munrot, Director, Cities Alliance

مهم در گفتمان حاضر غایب است: آینده تقریباً ۱/۱ میلیارد نفری که در سکونتگاه های غیر رسمی و زاغه نشین های شهری به سر می برند. واقعیت آن ها اقامت در خانه هایی است که به گونه ای اتفاقی کنار هم قرار گرفته اند و به طور دائم با تهدیدهای ناشی از رویدادهای شدید اقلیمی و مدیریت نامشخص مواجه اند. از آنجا که جهان با بحران های متعدد و تشدید کننده یکدیگر مواجه است، نحوه رسیدگی (یا عدم رسیدگی) به مسکن برای فقرا ی شهری پیامدهای ناگواری را با تأثیرپذیری از تغییرات اقلیمی در پی خواهد داشت.

برای ساختن آینده ای پایدار، تلاش های ما باید فراتر از تعدادی از مواد و روش های سازگار با اقلیم که اغلب نیز گران قیمت اند، باشد. به هر حال، بیش تر محیط های ساخته شده در دهه های آینده توسط جوامع فقیر شهری و برای آن ها ساخته خواهد شد. بنابراین، ساخت و ساز پایدار مستلزم یک گذار عادلانه است که آن را نه تنها سازگار با اقلیم، بلکه برای فقرا ی شهری مقرون به صرفه، جذاب و قابل دسترس کند. سکونتگاه های غیر رسمی در سرتاسر جهان در حال رشد است، ما باید چه کاری انجام دهیم؟

رویکرد ساخت و ساز پایدار باید با چارچوب های سیاسی عادلانه همراه باشد و اصول اقتصاد چرخه ای^۳ می تواند به عنوان یک راهنما عمل کند. با تکیه بر تلاش های گروه کاری اتحاد شهرها در مورد ساخت و ساز پایدار و دیدگاه های گزارش وضعیت جهانی برنامه محیط زیست ملل متحد برای ساختمان ها و ساخت وسازها^۴، ما سه نقطه ورودی را برای تغییرات دگرگون کننده توصیه می کنیم که پایداری را در همه جنبه های آن در نظر می گیرد:

۱- ساخت و ساز سازگار با محیط زیست: به عنوان ستون تاب آوری. بر اساس یافته های برنامه محیط زیست ملل متحد، روش های مرسوم ساختمانی تا سال ۲۰۵۰ نزدیک به ۸۰ درصد از بودجه دی اکسید کربن را به مصرف خواهد رساند.^۵

برای رفع این مشکل، ساخت و سازهای پایدار باید روش ها و مواد چرخه ای و کم کربن را برای ایجاد ساختارهایی که تغییرات آب و هوایی را کاهش داده و اثرات آن را تحمل کنند، در اولویت قرار دهد. این امر مستلزم استفاده از طرح های دوستانه، مصالح انعطاف پذیر، روش های ساخت و ساز محلی و فنون بومی است. به عنوان مثال، در مالاوی، تعاون توسعه آلمان^۶ از تولید آجر سازگار با آب و هوا با استفاده از مواد زائد صنایع غذایی و تنباکو حمایت می کند. این آجرها ۸۵ درصد دی اکسید کربن کم تری منتشر کرده و ۸۵ درصد انرژی کم تری

^۳ Circular Economy.

^۴ UNEP's Global Status Report for Buildings and Construction

^۵ عبارت بودجه دی اکسید کربن یا CO₂ budget برای نشان دادن مقدار متوسط دی اکسید کربن به ازای هر نفر است که برای محدود کردن تولید گرمایش زمین تا حد معینی (یک و نیم درجه سانتیگراد) استفاده می شود.

^۶ German Development Cooperation

نسبت به روش های معمولی مصرف می کنند. پذیرش رویکرد اقتصاد چرخه ای در سکونتگاه های غیر رسمی نه تنها شامل مصالح پایدار، بلکه تکنیک هایی است که امکان بهبود تدریجی خانه را فراهم می کند. این شرایط همراه با ظرفیت سازی، تضمین می نماید که فقرای شهری می توانند به تدریج خانه های انعطاف پذیر و پایدار بسازند.

۲- راه حل های اقتصادی مناسب: اقتصاد چرخه ای و مقرون به صرفه بودن. مقرون به صرفه بودن برای موفقیت

ساخت و سازهای پایدار در سکونتگاه های غیر رسمی بسیار مهم است؛ به ویژه در جنوب جهانی، که واردات مواد با کیفیت پایین به محیط زیست آسیب می رساند و در ناامنی مسکن سهم دارد. تغییر به سمت اقتصادهای چرخه ای و تنظیم جریان مواد می تواند از تبدیل شدن جنوب جهانی به محل تخلیه مصالح ساختمانی نامطلوب و ناسالم جلوگیری کند. بومی سازی تولید مصالح ساختمانی و تقویت زنجیره های ارزش محلی نه تنها فرصت های شغلی ایجاد می کند، بلکه فشارهای زیست محیطی را کاهش می دهد و عدالت اقتصادی را ارتقا می بخشد.

توجه به نابرابری های جنسیتی برای دستیابی به پایداری اقتصادی در ساخت و ساز پایدار ضروری است. زنان سرپرست خانوار، که اغلب زیر خط فقر هستند، بار سنگین هزینه های بالای مصالح ساختمانی را متحمل می شوند که با شکاف دستمزد جنسیتی تشدید می گردد. یک گذار عادلانه باید راهبردهایی را شامل شود که پایداری اقتصادی را فراگیر نموده و شکاف های جنسیتی موجود را پر کند. به عنوان مثال، موسسه / ایجاد تغییر^۷ با مؤسسات اعتبارات خرد در فیلیپین همکاری نموده، از بهبود مسکن ارزان قیمت و پایدار برای خانواده های با درآمد کم و متوسط حمایت می کند و تاب آوری را در برابر رویدادهای اقلیمی شدید افزایش می دهد.

۳- راهبردهای اجتماعی مناسب: مهیا نمودن گذار عادلانه. در شرایط سکونت بیش از یک میلیارد نفر در سکونتگاه های غیر رسمی، چالش ها بسیار زیاد است. در حال حاضر ساخت و سازهای پایدار اغلب ابعاد اجتماعی، بدتر شدن فقر و شرایط ناامن زندگی را نادیده می گیرند. یک گذار عادلانه نقطه تلاقی میان وضعیت غیر رسمی شهری و تغییرات اقلیمی را به رسمیت می شناسد، برابری را در اولویت دانسته و حقوق بشر را در هسته اصلی تصمیم گیری قرار می دهد.

مسکن سازی خودیارانه، که برای ساخت و ساز و بازسازی نقاط محلی حیاتی است، [در شرایطی] می تواند فاقد پایداری زیست محیطی باشد، اما مسکن سازی خودیارانه کمک شده که با روش های پایدارسازی و مصرف رسانی چرخه ای مواد هدایت می شود، شکاف های مقرون به صرفه بودن و مسئولیت زیست محیطی را پر

۷ Build Change Institute موسسه ای است که به شکل عمده برای کاهش مرگ و میرها، مجروحان و خسارت های اقتصادی ناشی از ویرانی های خانه ها و مدارس بر اثر زمین لرزه ها، رویدادهای حاد اقلیمی و آتش سوزی ها فعالیت می کند.

می‌کند.^۸ به عنوان نمونه مسکن سازی خودیارانه کمک شده در ناحیه باریو ۳۱^۹ بوئنوس آیرس، یک رویکرد تدریجی، یارانه محور در توسعه شهری فراگیر و نوسازی فضاهای عمومی و واحدهای مسکونی را به نمایش می‌گذارد؛ به ساکنان مالکیت زمین اعطا می‌کند، و حس مالکیت و ثبات را در جامعه تقویت می‌نماید.

عدالت اقلیمی ضمن تشخیص ارتباط نامناسب میان زیست غیر رسمی در نواحی شهری و تغییرات آب و هوایی در سکونتگاه‌های غیر رسمی، از توزیع مزایای ساخت و ساز پایدار و عادلانه بین جوامع اطمینان می‌یابد. درک چگونگی استفاده مردم از مصالح ساختمانی در سکونتگاه‌های غیر رسمی و روابط شکل دهنده زنجیره ارزش نیز ضروری است. گذار عادلانه به ساخت و ساز پایدار آینده‌ای که در آن مدیریت ایمن یک هنجار باشد، مشارکت‌های پایدار رشد کنند و جوامع از مصالح ساختمانی مقرون به صرفه و جذاب استقبال نمایند را امکان پذیر می‌نماید. به این ترتیب حتی در مواجهه با حوادث شدید اقلیمی نیز ایمنی تضمین می‌گردد.

ابزارهای تامین مالی خرد می‌توانند ساکنان را در رسیدن به این هدف، برای ساختن رویاهای خود ذره ذره توانمند سازند و نمایندگی سیاسی می‌تواند اطمینان حاصل کند که صداها شنیده می‌شود. این تغییر دگرگون کننده بسیار مهم است، به ویژه با توجه به آن که بیش تر زیرساخت‌های شهری مورد نیاز تا سال ۲۰۶۰ هنوز ساخته نشده است. این فرصتی بی نظیر را برای اولویت بندی شیوه‌های ساخت و ساز پایدار فراهم می‌نماید و اطمینان از آن که فقرای شهری عقب نمانند. برای مثال کشورهای فرانسه و مراکش از رویکرد پیشرفت ساختمان‌ها برای دستیابی به مجموع نزدیک به صفر انتشار گازهای گلخانه‌ای و ساختمان‌های مقاوم در سراسر جهان به عنوان روشی نوین و متداول تا سال ۲۰۳۰ حمایت می‌کنند.

۸ رویکردهایی نظیر مسکن سازی خودیارانه (Self-Help Housing) و مسکن سازی خودیارانه کمک شده (Assisted Self-Help Housing) غالباً به نقش خانواده‌ها و افراد محلی ساکن در نواحی روستایی و حاشیه شهرها در ساخت و ساز مسکن توجه دارند. مسکن سازی خودیارانه در گذشته رایج ترین روش ساخت و ساز در روستاها بود. دانش ساختمان که از نسلی به نسل دیگر منتقل می‌شود نیز معماری بومی (vernacular architecture) نامیده می‌شود که شالوده فنی مسکن سازی خودیارانه است. با این حال، مسکن سازی خودیارانه در مناطق شهری به شکل یک رویکرد برنامه ریزی شده کم تر از یکصد سال پیش به رسمیت شناخته شد. در حقیقت مسکن سازی خودیارانه یک مفهوم گسترده است. انواع مختلفی از مسکن سازی خودیارانه وجود دارد. انواعی نظیر مسکن سازی سازمان یافته، کمک شده و یا خودجوش. تمایز میان انواع مسکن سازی خودجوش و یا سازمان یافته و کمک شده با جنبه‌هایی نظیر دخالت و کمک یا وجود و عدم وجود سازمان‌های تسهیل کننده نظیر موسسات دولتی و غیر دولتی، آژانس‌های مالی حامی و نیز مسئولیت‌های متقابل ذینفعان و ذیربطان در ساخت و سازها (از جمله ساکنان محلی) مشخص می‌گردد.

۹ ناحیه باریو ۳۱ (Barrio ۳۱) ناحیه‌ای وسیع در نزدیکی ایستگاه راه آهن در پایتخت آرژانتین است که اغلب ساکنان آن مهاجران زیر ۴۰ ساله از کشورهای پاراگوئه و بولیوی هستند.

بیابید در امتداد کاب ۲۸ گفتگو را گسترش دهیم تا روایت یک گذار عادلانه در ساخت و ساز پایدار را نیز شامل گردد. این موضوع تنها در مورد ساخت و ساز و ساختمان نیست. این موضوعی در مورد ساختن آینده ای است که در آن مسکن ستونی از عدالت، تاب آوری و پایداری خواهد بود. این سفر مستلزم پای بندی جمعی، تلاشی مشترک و تعهدی تزلزل ناپذیر در ساختن آینده ای بهتر و پایدارتر برای همگان است.